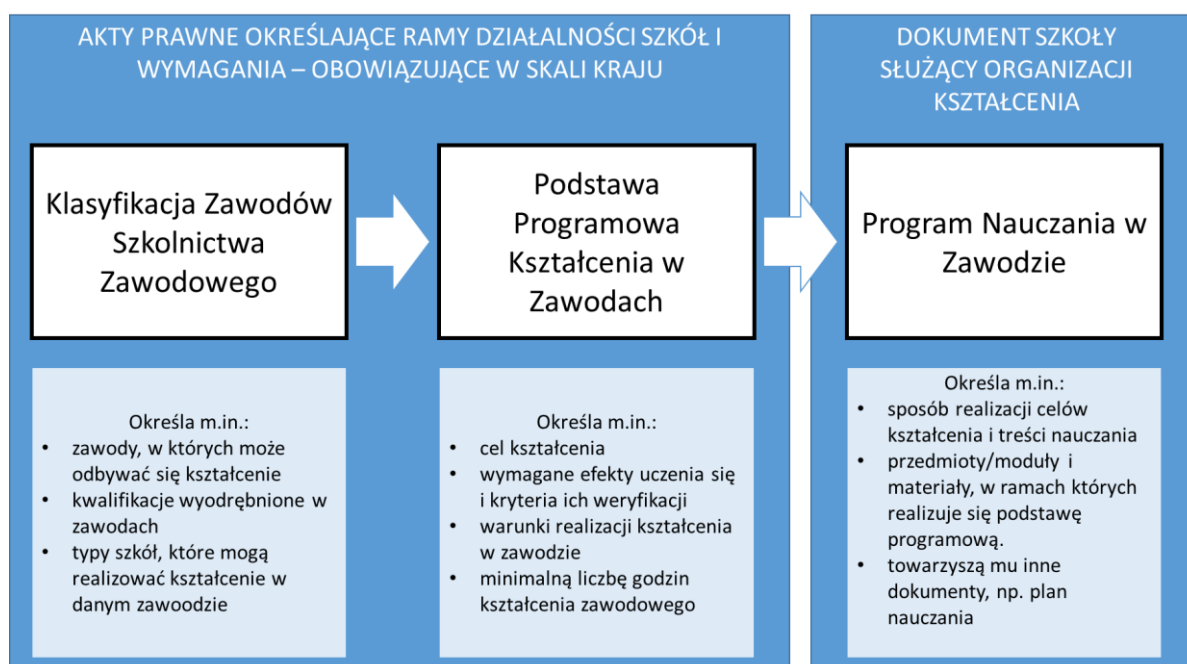

Jakie są możliwości kształcenia w zakresie kwalifikacji rynkowych i dodatkowych umiejętności zawodowych w ramach kształcenia zawodowego w szkolnictwie branżowym.

Kształcenie w szkołach branżowych odbywa się w ramach zawodów określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego. Na podstawie klasyfikacji i zdiagnozowanych potrzeb lokalnych podejmowane są decyzje o rozpoczęciu kształcenia w określonych kierunkach. To, jaką wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne mają opanować uczniowie szkół w ramach realizacji programu kształcenia określa podstawa programowa.

Schemat 1. W jakich ramach opracowuje się program nauczania w zawodzie?

Źródło: opracowanie własne.

W jaki sposób szkoły mogą dostosowywać lub poszerzać profil kompetencji zawodowych absolwentów by lepiej odpowiadał często potrzebom widocznym lokalnie?

Zakres wymagań określonych w podstawie programowej jest opisany w taki sposób, by na jego podstawie możliwe było kształcenie w całej Polsce. Jednak od 1 września 2019 roku szkoła może zaoferować uczniowi przygotowanie do nabycia dodatkowych uprawnień zawodowych w zakresie wybranych zawodów, dodatkowych umiejętności zawodowych lub kwalifikacji rynkowych funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji. Możliwość ta dotyczy jednak jedynie części czasu poświęcanego w szkołach na kształcenie, ponieważ szkoły mają obowiązek zrealizować całą podstawę programową – ich „pole manewru” jest więc w pewnym sensie ograniczone.

Ramka 1. Na uzyskanie dodatkowych umiejętności, uprawnień lub kwalifikacji szkoła może przeznaczyć cały czas, który nie został zaplanowany na kształcenie zawodowe

Na zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie lub realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych szkoła może przeznaczyć w programie kształcenia liczbę godzin odpowiadającą różnicy między:

„sumą godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego określoną w ramowym planie nauczania dla danego typu szkoły”

a

„minimalną liczbą godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie określoną w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego”

Realizacja obowiązkowych zajęć edukacyjnych może przygotowywać uczniów do:

- uzyskania dodatkowych umiejętności zawodowych związanych z nauczaniem zawodem, lub
- uzyskania kwalifikacji rynkowej funkcjonującej w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, związanej z nauczaniem zawodem, lub
- uzyskania dodatkowych uprawnień zawodowych przydatnych do wykonywania nauczanego zawodu.

Mogą to też być uzgodnione z pracodawcą zajęcia edukacyjne, których treści nauczania ustalone w formie efektów kształcenia są przydatne do wykonywania nauczanego zawodu.

Źródło: Strona internetowa Ośrodka Rozwoju Edukacji ([link](#)) oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 316 oraz z 2020 r. poz. 82).

Czy dodatkowe umiejętności zawodowe, kwalifikacje rynkowe i uprawnienia zostały gdzieś już opisane?

Lista dodatkowych umiejętności zawodowych została określona w załączniku 33 do rozporządzenia MEN w sprawie podstaw programowych (Dz.U. 2019 poz. 991)¹. Lista kwalifikacji rynkowych funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji dostępna jest pod adresem <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl/>. Brak jest listy bądź rejestru dodatkowych uprawnień zawodowych.

Warto jednak zwrócić uwagę, że szkoły mogą przeznaczyć godziny na realizację innych zajęć, które są przydatne do wykonywania zawodu – konieczne jest opisanie efektów kształcenia. Biorąc pod uwagę stosunkowo nieduży zakres ww. zajęć, wymóg ten należy traktować jako stosunkowo łagodny. Na końcu artykułu znajduje się przykład pełnego brzmienia efektów wraz kryteriami weryfikacji, który daje wyobrażenie o ewentualnym nakładzie pracy.

Finansowanie certyfikacji kwalifikacji rynkowych

Na podstawie przepisów znowelizowanej ustawy Prawo oświatowe (art. 122a)², uczniowie i absolwenci będą mogli nieodpłatnie przystąpić do walidacji (najczęściej formy egzaminu) i certyfikowania kwalifikacji rynkowej na podstawie umowy zawartej pomiędzy dyrektorem szkoły a instytucją certyfikującą. Kwalifikacje te uczniowie będą zdobywali w trakcie nauki w szkole, czyli dodatkowe koszty kształcenia będą pokryte z subwencji oświatowej.

Przykładowe dodatkowe umiejętności zawodowe i kwalifikacje rynkowe

Obecnie w podstawie programowej wskazano m.in. następujące dodatkowe umiejętności zawodowe.

---

¹ Pełna nazwa rozporządzenia i jego treść dostępna [tutaj](#).

² Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59) ([link](#))

Tabela 1. Zestawienie wybranych nazw dodatkowych umiejętności zawodowych w podstawie programowej.

Nazwa dodatkowych umiejętności zawodowych	Powiązane zawody z klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego
Programowanie manipulatorów i robotów	mechatronik technik mechatronik
Projektowanie urządzeń i systemów mechatronicznych	
Programowanie sterowników PLC	mechatronik technik mechatronik technik automatyk
Przygotowanie do kierowania pojazdem samochodowym w zakresie kategorii B	m.in. blacharz samochodowy lakiernik samochodowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. 2019 poz. 991).

W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji w procesie włączania znajduje się szereg kwalifikacji rynkowych, które po włączeniu mogą być uzyskiwane m.in. przez uczniów i absolwentów szkół branżowych:

- Serwisowanie kół pojazdów samochodowych;
- Diagnostowanie samochodów elektrycznych;
- Obsługiwanie samochodów autonomicznych;
- Określanie stanu technicznego oraz wycena maszyn i urządzeń;
- Lakierowanie w lakierniach przemysłowych.

W obu przypadkach wymagania są opisane przy pomocy efektów uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji, które są ujęte w zbliżony sposób. Efekty uczenia się ujęte w lewej części poniższej tabeli wskazują opisane w sposób bardziej ogólny umiejętności, w tym przypadku zdolność do wykonania określonych zadań lub czynności. Natomiast kryteria weryfikacji wskazują, bardziej szczegółowy zakres wymaganych wiedzy i umiejętności, a

więc odpowiadają na pytanie: po czym poznamy, że uczeń opanował określony efekt uczenia się?

Ramka 2. Przykład pełnego brzmienia dodatkowej umiejętności zawodowej z podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Programowanie manipulatorów i robotów	
Cele kształcenia	
Po realizacji kształcenia w zakresie umiejętności programowanie manipulatorów i robotów uczeń powinien być przygotowany do:	
1) pisania programu dla manipulatora i robota; 2) posługiwania się oprogramowaniem do programowania manipulatora i robota.	
Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
1) wyjaśnia budowę i zasadę działania manipulatorów i robotów	1) rozróżnia manipulatory i roboty 2) rozróżnia elementy składowe manipulatorów i robotów 3) wyjaśnia budowę manipulatorów i robotów 4) wyjaśnia zasadę działania manipulatorów i robotów
2) interpretuje elementy języka programowania manipulatorów i robotów	1) rozróżnia elementy składowe języka programowania manipulatorów 2) rozróżnia elementy składowe języka programowania robotów 3) interpretuje elementy składowe języka programowania manipulatorów 4) interpretuje elementy składowe języka programowania robotów
3) pisze program do sterowania robotem i manipulatorem	1) opracowuje program do sterowania robotem 2) opracowuje program do sterowania manipulatorem
4) posługuje się oprogramowaniem do programowania manipulatora i robota	1) rozróżnia elementy oprogramowania do programowania manipulatora i robota 2) posługuje się funkcjami oprogramowania do programowania manipulatora i robota 3) instaluje oprogramowanie do programowania manipulatora i robota 4) użytkuje oprogramowanie do programowania manipulatora i robota
5) testuje działanie programów dla manipulatora i robota	1) uruchamia programy sterowania 2) testuje poprawność działania programów sterowania 3) modyfikuje program sterowania

Źródło: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. 2019 poz. 991).

Autor: Stęchły Wojciech

Pracuje w Instytucie Badań Edukacyjnych i Szkole Głównej Handlowej. Zajmuje się projektowaniem rozwiązań wspierających uczenie się, szczególnie poza systemem edukacji. Specjalizuje się w certyfikacji umiejętności, w tym projektowaniu wymagań i zapewnianiu jakości nadawanych certyfikatów i dyplomów. Bada uwarunkowania kształcenia zawodowego i wytwarzania umiejętności w gospodarce. Ekspert ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, członek zespołu Pełnomocnika rektora ds. uczelnianego systemu zarządzania jakością kształcenia w SGH, krajowy ekspert ECVET, członek zespołów projektowych REFERNET POLSKA, TRACKVET i DASCHE.

